

Istorijos brandos egzamino mokinių pasiekimų lygių aprašas

Patenkinamas pasiekimų lygis	Pagrindinis pasiekimų lygis ¹	Aukštesnysis pasiekimų lygis ²
Istorijos sąvokos		
Atpažįsta ir apibūdina esmines istorijos sąvokas, nusako jų turinio svarbiausius požymius. Taiko esmines istorijos sąvokas istoriniame kontekste. Jas naudoja rašydamas rišlų tekstą, tačiau nepakankamai.	Apibūdina esmines istorijos sąvokas. Taiko esmines istorijos sąvokas iš dalies naujame istoriniame kontekste. Atpažįsta, paaiškina ir vartoja kai kurias kitas istorijos sąvokas, dažniausiai naudojamas paaiškinant esminę istorijos temą. Sistemingai, nors ne visuomet ir tiksliai, vartoja sąvokas, rašydamas rišlų tekstą.	Išsamiai paaiškina esmines istorijos sąvokas. Taiko esmines istorijos sąvokas naujame istoriniame kontekste. Atpažįsta, paaiškina ir tinkamai vartoja kitas istorijos sąvokas, naudojamas paaiškinant esminę temą. Sistemingai ir tiksliai vartoja sąvokas, rašydamas rišlų tekstą.
Istorinės raidos supratimas		
Atpažįsta ir įvardija svarbiausius istorijos įvykius ir pokyčius ³ , jų esmines priežastis ir pasekmes. Geba elementariai atskleisti atskiro įvykio, pokyčio priežasčių ir pasekmių ryšį, pagal pateiktus kriterijus palyginti tarpusavyje kai kurias priežastis ir pasekmes.	Paaškina svarbiausius istorijos įvykius ir pokyčius ⁴ , jų esmines priežastis ir pasekmes. Geba atskleisti įvykių, pokyčių priežasčių ir pasekmių ryšį, palyginti priežastis ar pasekmes su kito vieno (ar daugiau negu vieno) įvykio, pokyčio priežastimis ir pasekmėmis.	Analizuoja istorijos įvykius ir pokyčius ⁴ , jų priežastis ir pasekmes platesniame istoriniame kontekste: palygina juos su skirtingų laikotarpių ar valstybių raida, skiria priežastis nuo preteksto, išskiria vidines ir išorines priežastis, trumpalaikes ir ilgalaikes, tiesiogines ir netiesiogines pasekmes, geba jas apibendrinti ir vertinti.

¹ Šio lygio gebėjimai apima ir patenkinamo pasiekimų lygio gebėjimus.

² Šio lygio gebėjimai apima ir pagrindinio pasiekimų lygio gebėjimus.

³ Istorijos brandos egzamino programos reikalavimai pagal bendrojo kurso programą.

⁴ Istorijos brandos egzamino programos reikalavimai pagal išplėstinio kurso programą.

Istorinės asmenybės		
<p>Atpažįsta ir geba įvardyti istorines asmenybes⁵. Taiko su jomis susijusias įgytas žinias įprastame istoriniame kontekste: istorines asmenybes sieja su konkrečiu įvykiu arba metais, laikotarpiu ar istorine erdve. Apibūdina istorinę asmenybę, nusakydamas svarbiausią jos veiklos nuopelną. Geba istorinę asmenybę elementariai vertinti pagal pateiktus kriterijus.</p>	<p>Atpažįsta istorines asmenybes⁶ ir taiko su jomis susijusias įgytas žinias iš dalies naujame istoriniame kontekste. Apibūdina istorines asmenybes, nusakydamas jų svarbiausius veiklos nuopelnus ir pateikdamas vieną kitą jų gyvenimo bruožą (faktą). Atpažįsta kai kurias kitas reikšmingas asmenybes, kurių veikla glaudžiai susijusi su minėta istorine asmenybe. Geba palyginti kelių istorinių asmenybių veiklą ir nuopelnus. Geba vertinti istorinę asmenybę platesniame kontekste (pavyzdžiui, išskirdamas kai kuriuos jos pranašumus ir trūkumus arba elementariai lygindamas su kitų asmenybių veikla, arba nurodydamas, kiek jos veikla buvo reikšminga tuo metu ar vėlesnėms kartoms).</p>	<p>Atpažįsta istorines asmenybes⁶ ir taiko su jomis susijusias žinias naujame istoriniame kontekste. Geba vertinti istorinę asmenybę, atsižvelgdamas į kitus pasirinktus konteksto elementus (pavyzdžiui, asmeninius motyvus, valstybės politiką, to meto pasaulėžiūrą ir laikmetį, asmenybės veiklos reikšmę įvairioms socialinėms grupėms ar kt.), nurodo skirtingus to meto ar dabarties požiūrius (interpretacijas) į istorinę asmenybę.</p>
Istorijos laikotarpiai		
<p>Įvardija esminius pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius, nurodo tų laikotarpių svarbiausių istorijos įvykių chronologiją⁵. Nurodo būdingiausias istorijos laikotarpių ir to meto visuomenės bruožus, esminius įvykius, asmenybes ir pokyčius. Atpažįsta istorijos laikotarpius iš įprasto istorinio konteksto, taiko pagrindines chronologijos žinias įprastame istoriniame kontekste.</p>	<p>Nurodo pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius ir jų ribas, paaiškina tų ribų atskirtį; paaiškina svarbiausių istorijos įvykių⁶ chronologinę seką. Apibūdina istorijos laikotarpių ir to meto visuomenės bruožus, esminius įvykius, asmenybes ir pokyčius, lygina juos su vieno ar kelių laikotarpių atitikmenimis. Įvardija istorijos laikotarpius iš dalies naujame kontekste, taiko chronologijos žinias iš dalies naujame istoriniame kontekste.</p>	<p>Nurodo pasaulio ir Lietuvos istorijos laikotarpius ir jų ribas, pagrindžia argumentais tų ribų atskirtį; paaiškina istorijos įvykių chronologinę⁶ seką, sieja sinchroniškai pasaulio ir Lietuvos įvykius. Analizuoja istorijos laikotarpių ir to meto visuomenės bruožus, įvykius, asmenybes ir pokyčius, lygindamas juos su kitų laikotarpių atitikmenimis; juos vertina, nusakydamas istorinio laikotarpio palikimo poveikį tolesnei visuomenės raidai. Įvardija istorijos laikotarpius naujame</p>

⁵ Istorijos brandos egzamino programos reikalavimai pagal bendrojo kurso programą.

⁶ Istorijos brandos egzamino programos reikalavimai pagal išplėstinio kurso programą.

		kontekste, taiko chronologijos ⁶ žinias naujame istoriniame kontekste.
Istorijos įvykių lokalizacija		
Atpažįsta ar įvardija svarbiausių istorijos objektų, įvykių, pokyčių vyksmo vietą. Taiko esmines istorinės erdvės žinias įprastame istoriniame kontekste. Geba elementariai palyginti istorinių vietovių, valstybių, teritorijų ar kt. geografinę padėtį, dydį, pokytį ir pan., remdamasis žiniomis ir žemėlapiu (kartoschema).	Bendrais bruožais apibūdina istorijos objektų, įvykių, pokyčių vyksmo vietą ir geba bendrais bruožais ją lokalizuoti istorinės ar geografinės erdvės kontekste. Taiko istorinės erdvės žinias iš dalies naujame istoriniame kontekste. Apibūdina istorinių vietovių, valstybių, teritorijų ar kt. geografinę padėtį, dydį, pokytį ir pan., remdamasis žiniomis ir žemėlapiu (kartoschema).	Paaškina istorijos objektų, įvykių, pokyčių vyksmo vietą ir geba ją lokalizuoti platesniame istorinės ir geografinės erdvės kontekste. Taiko istorinės erdvės žinias naujame istoriniame kontekste. Analizuoja istorinių vietovių, valstybių, teritorijų ar kt. geografinę padėtį, dydį, pokytį ir pan., remdamasis žiniomis ir žemėlapiu (kartoschema).
Istorijos raiška		
Atsakydamas atrenka ir perteikia iš dalies tinkamą informaciją. Sukuria glaustą tekstą, vartodamas svarbiausias sąvokas, naudodamas datas ir kt. Perteikdamas istorijos supratimą dažniausiai remiasi kitų nuomone ir vertinimais, kai kurias savarankiškas išvadas pagrindžia elementariais argumentais.	Atrenka ir perteikia tinkamą iš dalies susistemintą informaciją, sukuria rišlų tekstą; tinkamai vartoja sąvokas, naudoja datas ir kt. Perteikdamas savo istorijos supratimą remiasi istorijos šaltiniais, tačiau nevisai kritiškai, savarankiškai padaro išvadas.	Atrenka, susistemina ir išsamiai perteikia tinkamą informaciją, sukuria rišlų ir struktūruotą tekstą; naudoja išsamius apibūdinimus ir paaiškinimus, juos iliustruoja pavyzdžiais; tiksliai vartoja sąvokas, naudoja datas ir kt. Perteikdamas savo istorijos supratimą kritiškai remiasi istorijos šaltiniais, savo teiginius pagrindžia svariais argumentais ir savarankiškai padaro pagrįstas išvadas.
Istorijos šaltiniai		
Atpažįsta ir nagrinėja istorijos šaltinius, juose randa tiesiogiai pateiktą informaciją. Gali išsakyti elementarius pastebėjimus apie istorijos šaltinius: tipą, formą, paskirtį ir pan.	Geba nagrinėti kelis istorijos šaltinius, atpažįsta skirtingus to paties istorinio įvykio, pokyčio aprašymus (arba vizualinius šaltinius), juos palygina ir daro apibendrinančias išvadas.	Analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina istorijos šaltinius: vertina šaltinio patikimumą, šaltinyje atspindimo požiūrio išskirtinumą, to meto poveikį ir pan.

Įprastas istorinis kontekstas – istorinio įvykio ar pokyčio, istorinės asmenybės, istorinio laikotarpio ar istorinės erdvės atpažinimas iš pateiktų ir tik tam įvykiui, asmenybei, laikotarpiui ar erdvei (įvykio vietai) būdingų plačiai žinomų faktų, bruožų; taip pat įvardytų faktų, bruožų taikymas anksčiau pažintoje situacijoje.

Iš dalies naujas istorinis kontekstas – istorinio įvykio ar pokyčio, istorinės asmenybės, istorinio laikotarpio ar istorinės erdvės atpažinimas iš tai asmenybei, laikotarpiui ar erdvei (įvykio vietai) būdingų faktų, bruožų, kurie pateikti su nedidele potekste arba kiek neįprastu būdu; jos atpažinimas reikalauja žinių taikymo ir nedaug aukštesniųjų mąstymo gebėjimų; taip pat įvardytų faktų, bruožų taikymas kiek nepažįstamoje, netradicinėje situacijoje.

Naujas istorinis kontekstas – istorinio įvykio arba pokyčio, istorinės asmenybės, istorinio laikotarpio ar istorinės erdvės atpažinimas iš kelių tai asmenybei, laikotarpiui ar erdvei (įvykio vietai) būdingų faktų, bruožų, kurie pateikti su potekste arba neįprastu būdu; jos atpažinimas reikalauja išsamių žinių taikymo ir aukštesniųjų mąstymo gebėjimų; taip pat įvardytų faktų, bruožų taikymas nepažįstamoje, netradicinėje situacijoje.